

Regeringens proposition

1984/85: 71

om räntetillägg för räntefritt eller lågförräntat lån;

beslutad den 1 november 1984.

Regeringen föreslår riksdagen att antaga de förslag som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

OLOF PALME

KJELL-OLOF FELDT

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att frigränsen för förmån av räntefritt eller lågförräntat lån från arbetsgivare vid beskattningen höjs från 100 kr. till 2 000 kr.

1 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1947: 576) om statlig inkomstskatt

Härigenom föreskrivs att 10 § 6 mom. lagen (1947: 576) om statlig inkomstskatt¹ skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 §

6 mom.² Skall den skattskyldige ta upp värde av bostadsförmån som intäkt av jordbruksfastighet skall vid beräkning av underlag för tilläggsbelopp tillägg göras med ett belopp motsvarande den del av räntekostnaderna på låneskulderna i förvärvskällan som belöper på bostaden, om den tillhör honom. På bostadsbyggnaden och därtill hörande tomtmark skall anses belöpa så stor del av dessa räntekostnader som byggnadens och tomtmarkens taxeringsvärde utgör av värdet av samtliga tillgångar i förvärvskällan.

Vid tillämpning av första stycket skall räntetillägget minskas med dels underskott som har uppkommit i den ifrågavarande förvärvskällan, dels den vid taxeringen fastställda inkomsten av kapital, dock högst 30 000 kronor, till den del denna inkomst inte har avräknats enligt 4 mom.

Har den skattskyldige vid beräkning av inkomst av fastighet eller rörelse yrkat avdrag för kostnader för en i räkenskaperna upptagen bil, båt eller liknande tillgång skall tillägg göras med ett belopp motsvarande en beräknad ränta på tillgångens värde i den mån denna har använts för privat bruk.

Har den skattskyldige erhållit lån från arbetsgivare eller uppdragsgivare och understiger den faktiskt erlagda räntan i fråga om lån från en och samma arbetsgivare eller uppdragsgivare sedvanlig ränta med mer än 100 kronor, skall tillägg göras med ett belopp motsvarande skillnaden. Sådant tillägg skall göras även om lånet har lämnats till sådan den skattskyldige närstående person som avses i 35 § 1 a mom. nionde stycket kommunalskattelagen (1928: 370). Med lån från arbetsgivare eller uppdragsgivare likställs annat lån om det finns anledning anta att denne har förmedlat lånet. Bestämmelserna i detta stycke tillämpas inte i fall som avses i fjärde stycket av nyssnämnda moment.

Har den skattskyldige erhållit lån från arbetsgivare eller uppdragsgivare och understiger den faktiskt erlagda räntan i fråga om lån från en och samma arbetsgivare eller uppdragsgivare sedvanlig ränta med mer än 2 000 kronor, skall tillägg göras med ett belopp motsvarande skillnaden. Sådant tillägg skall göras även om lånet har lämnats till sådan den skattskyldige närstående person som avses i 35 § 1 a mom. nionde stycket kommunalskattelagen (1928: 370). Med lån från arbetsgivare eller uppdragsgivare likställs annat lån om det finns anledning anta att denne har förmedlat lånet. Bestämmelserna i detta stycke tillämpas inte i fall som avses i fjärde stycket av nyssnämnda moment.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1985 och tillämpas första gången vid 1985 års taxering.

¹ Senaste lydelse av lagens rubrik 1974: 770.

² Senaste lydelse 1983: 443.

2 Förslag till

Lag om ändring i taxeringslagen (1956: 623)

Härigenom föreskrivs att 37 § 2 mom. taxeringslagen (1956: 623)¹ skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

37 §

2 mom.² Vid avlämnande av uppgifter, varom stadgas i 1 mom., skall iakttagas följande.

Avser sådan förmån, varom i 1 mom. första och andra punkterna förmåles, endast en del av året, skall upplysning meddelas om den tidrymd, för vilken förmånen utgått.

I kontrolluppgift, som upptager särskild resekostnads- och traktamentsersättning, skall angivas beloppet av dels resekostnadsersättning och dels traktamentsersättning jämte tid för vilken traktamentsersättning utgått. Därvid skola uppgifter lämnas om traktamentsersättning dels för förrättningar inom riket i enlighet med vad nedan sägs och dels för förrättningar utom riket. I fråga om förrättningar inom riket skola uppgifter lämnas särskilt för förrättningar som icke varit förenade med övernattning (endagsförrättningar), förrättningar som varit förenade med övernattning men icke medfört vistelse mer än femton dygn i följd på en och samma ort (korttidsförrättningar) samt övriga resor (långtidsförrättningar). För endagsförrättningar uppgives utgiven traktamentsersättning och antal dagar. Vid beräkning av antalet dagar för endagsförrättningar medräknas icke sådan endagsförrättning, som varat högst fyra timmar; förrättning som varat mer än fyra timmar men högst tio timmar räknas som halv dag; längre förrättning räknas som hel dag. För korttids- och långtidsförrättningar uppgives utgiven traktamentsersättning och antal nätter övernattning skett. De första femton dygnet av varje långtidsförrättning uppgivas såsom korttidsförrättning. – I kontrolluppgift skall i förekommande fall särskilt anmärkas, att arbetsgivaren utöver traktamentsersättningen, haft utgifter för den anställdes bostad eller uppehälle under förrättningen.

Om skattechefen i det län där arbetsgivarens hemortskommun är belägen medger det, behöver arbetsgivaren, i stället för att lämna uppgift enligt tredje stycket om traktamentsersättning vid förrättning inom riket, endast anmärka i kontrolluppgiften att sådan ersättning utgått. Förutsättning för medgivande är att ersättning utgår enligt sådana grunder att den kan antagas icke komma att överstiga avdragsgill ökning i levnadskostnaderna. Motsvarande medgivande kan lämnas även beträffande resekostnadsersättning för färd med allmänt kommunikationsmedel. Medgivande lämnas endast om arbetsgivaren har ett större antal anställda, som mera regelbundet företager tjänsteresor, och medgivandet bedömes vara utan olägenhet för taxeringsarbetet. Medgivande får ej lämnas fåmansföretag i fråga om uppgifter rörande företagsledaren och honom närstående personer samt delägare i företaget. Lämnat medgivande gäller tills vidare. Det kan be-

¹ Lagen omtryckt 1971: 399.

Senaste lydelse av lagens rubrik 1974: 773.

² Senaste lydelse 1983: 444.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

gränsas till viss grupp av anställda. — Ansökan om medgivande göres hos länsstyrelsen senast den 31 oktober året före taxeringsåret. Talan mot beslut, varigenom ansökan om medgivande avslagits eller medgivande återkallats, föres hos riksskatteverket genom besvär som skola ha inkommit till verket inom en månad från den dag då klaganden erhöll del av beslutet. Mot riksskatteverkets beslut får talan icke föras.

Därest vid avlönings utbetalande avdrag skett för löntagares eller hans efterlevandes pensionering, skall i kontrolluppgiften upptagas bruttolön och vad som avdragits.

Av kontrolluppgift enligt 1 mom. första, andra eller sjunde punkten skall framgå om arbetsgivaren har att för utgivet belopp betala arbetsgivaravgifter enligt lagen (1981: 691) om socialavgifter. I kontrolluppgift som nu har sagts skall särskilt för sig tas upp representationsersättning och särskilt för sig annan kostnadsersättning än resekostnads- och traktamentsersättning.

I kontrolluppgift skall särskilt för sig tas upp sådant avdrag som har gjorts för preliminär A-skatt eller enligt lagen (1982: 1006) om avdrags- och uppgiftsskyldighet beträffande vissa uppdragsersättningar.

I kontrolluppgift skall anges namn och postadress samt personnummer eller organisationsnummer för såväl den uppgiftsskyldige som den uppgiften avser. Kan personnummer inte anges för den som uppgiften avser skall redovisas dennes födelsetid. Har den uppgiftsskyldige tilldelats särskilt redovisningsnummer enligt 53 § 1 mom. uppbördslagen (1953: 272) skall detta anges i stället för den uppgiftsskyldiges personnummer eller organisationsnummer. I kontrolluppgift som lämnas av fåmansföretag skall anges om personen är företagsledare eller honom närstående person eller delägare i företaget.

Kontrolluppgift, som i 1 mom. tredje punkten sägs och som avser pensionsförsäkring tagen annorledes än i samband med tjänst, skall innehålla uppgift om tidigare och nuvarande ägare till försäkringen och, om möjligt, fång varigenom äganderätten övergått samt, i förekommande fall, den som erhållit förfoganderätten till försäkringen. Kontrolluppgift, som avser pensionsförsäkring tagen i samband med tjänst, skall innehålla uppgift om den som enligt tjänsteavtalet skall åtnjuta pensionsförmånen.

I kontrolluppgift skall lämnas uppgift om lån som har lämnats räntefritt, eller mot ränta understigande sedvanlig ränta, till arbets- eller uppdragstagare, om det sammanlagda värdet av förmåner av detta slag uppgår till mer än 100 kronor. Uppgiften skall avse lånebeloppet och erlagd ränta.

I kontrolluppgift skall lämnas uppgift om lån som har lämnats räntefritt, eller mot ränta understigande sedvanlig ränta, till arbets- eller uppdragstagare, om det sammanlagda värdet av förmåner av detta slag uppgår till mer än 2 000 kronor. Uppgiften skall avse lånebeloppet och erlagd ränta.

Kontrolluppgift enligt 1 mom. punkterna 1–3, 3 b–3 f eller 8 skall avfattas på blankett enligt fastställt formulär. Särskild uppgiftshandling skall lämnas för varje person.

Riksskatteverket får på ansökan av uppgiftsskyldig medge undantag från bestämmelserna i cflte stycket. Mot riksskatteverkets beslut får talan ej föras.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1985 och tillämpas första gången i fråga om kontrolluppgift till ledning vid 1985 års taxering.

FINANSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1984-11-01

Närvarande: statsministern Palme, ordförande, och statsråden I. Carlsson, Feldt, Sigurdson, Gustafsson, Leijon, Hjelm-Wallén, Bodström, Göransson, Dahl, R. Carlsson, Hellström, Thunborg, Wickbom

Föredragande: statsrådet Feldt

Proposition om räntetillägg för räntefritt eller lågförräntat lån

1 Inledning

Riksskatteverket (RSV) erhöll den 28 juni 1984 uppdrag att göra en översyn av reglerna om räntetillägg enligt 10 § 6 mom. lagen (1947: 576) om statlig inkomstskatt, SIL, med utgångspunkt i vissa uttalanden av skatteutskottet. I en delrapport den 15 oktober 1984 har RSV framlagt förslag till vissa omedelbara åtgärder i fråga om räntetillägg för räntefritt eller lågförräntat lån från arbetsgivare. Delrapporten bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga*. Jag avser nu att ta upp förslagen i delrapporten.

2 Bakgrunden

Inkomstskattereformen som beslöts våren 1982 (prop. 1981/82: 197, SkU 60, rskr 391, SFS 1982: 416–424) innebär en sänkning av marginalskatterna och en begränsning av underskottsavdragens skattemässiga värde. Det senare åstadkommes genom att den statliga inkomstskatten delas upp i två delar, varav en del beräknas på ett särskilt underlag motsvarande den beskattningsbara inkomsten ökad med medgivna underskotts- och förlustavdrag samt i vissa fall särskilda räntetillägg.

Räntetillägg skall göras bl.a. när den skattskyldige har fått ett räntefritt eller lågförräntat lån från sin arbetsgivare. Syftet är att åstadkomma samma beskattningsresultat som om den anställde hade fått en högre lön och betalat en marknadsmässig ränta, vilken i sin tur lett till underskott av kapital. Räntetillägget skall motsvara skillnaden mellan betalad ränta och sedvanlig ränta. Räntetillägg skall i övrigt göras för privat använd bil i

+1 Riksdagen 1984/85. I saml. Nr 71

näringsverksamhet och räntekostnader för bostad i jordbruk.

I samband med att riksdagen antog viss följdlagstiftning till inkomstskattereformen beslöts på grundval av ett motionsyrkande (mot. 1982/83: 2379) att ränteförmån som uppgick till högst 100 kr. inte skulle föranleda räntetillägg (prop. 1982/83: 157, SkU 50, rskr 366, SFS 1983: 443–445). Bakgrunden till lagändringen var önskemål att förenkla taxeringsförfarandet.

Vid 1983/84 års riksmöte väcktes ett flertal motioner rörande räntetillägg vid beräkning av underlag för tilläggsbelopp (UTB). I sitt av riksdagen godtagna betänkande (SkU 1983/84: 30) yttrade skatteutskottet:

Utskottet vidhåller sin principiella uppfattning i dessa frågor men vill härutöver framhålla följande. Utskottet anförde vid sin prövning av motioner rörande UTB förra året att det av hänsyn till såväl de skattskyldiga som taxeringsmyndigheterna är angeläget att man så långt möjligt söker tillgodose kravet på enkelhet i den praktiska tillämpningen. Av naturliga skäl har man ännu bara en begränsad erfarenhet av de nya bestämmelsernas praktiska tillämpning. Enligt utskottets uppfattning torde dock avsevärda förenklingar kunna göras i systemet. Det måste vara ett krav att de skatteintäkter som de nya reglerna om UTB medför för statsverket står i rimlig proportion till de betydande administrativa och andra kostnader som en tillämpning av UTB enligt fastställelsemetoden drar med sig. Det är också angeläget att man så långt det är möjligt tillgodoser kravet på rättvisa och likformighet vid taxeringen. Enligt utskottets mening kan från dessa utgångspunkter kritik riktas mot de nya bestämmelserna, bl.a. när det gäller räntetillägg för lån mot låg eller ingen ränta, för bil i näringsverksamhet och i vissa fall för bostad i jordbruk. Utskottet har också förståelse för den kritik som riktas mot den procentsats som valts när det gäller att bestämma den del av bilens inköpspris som läggs till grund för beräkning av räntetillägg.

Utskottet vill med det anförda ånyo understryka angelägenheten av att RSV genom olika åtgärder söker underlätta uppgiftslämnandet och föreslår de ändringar i regelsystemet och vidtar de justeringar av anvisningarna som kan visa sig påkallade.

Vad utskottet anför bör ges regeringen till känna.

Riksdagens tillkännagivande föranledde det inledningsvis nämnda uppdraget till RSV. Reglerna om räntetillägg för bil i näringsverksamhet och bostad i jordbruk, liksom mer långsiktiga förslag i fråga om räntetillägg för lån mot låg eller ingen ränta, avser RSV att ta upp i sin slutrapport.

3 Höjning av frigränsen

Mitt förslag: Frigränsen för räntetillägg på grund av räntefritt eller lågförräntat lån höjs från 100 kr. till 2 000 kr.

Delrapportens förslag: I första hand föreslås att förmånen inte beaktas och i andra hand att frigränsen höjs till 5 000 kr.

Skälen för mitt förslag: Det är synnerligen angeläget att alla tillfällen att förenkla taxeringsförfarandet för de skattskyldiga och skattemyndigheterna tas till vara. Endast härigenom finns det möjlighet att i större omfattning inrikta resurserna på de svårgranskade deklarationerna.

Reglerna om räntetillägg för räntefritt eller lågförräntat lån från arbetsgivare bygger i och för sig på en riktig princip. Genom ett sådant lån åstadkommes en tyst kvittning mellan tjänsteinkomst och ränteutgift.

Önskemålet att erhålla ett i princip korrekt beskattningsresultat måste emellertid alltid vägas mot andra önskemål. Det får således inte leda till en strävan efter en ofta skenbar millimeterrättvisa eller till att arbetsinsatserna blir större än vad som står i rimlig proportion till beskattningsresultatet. En sådan utveckling är förödande både för de skattskyldigas inställning till beskattningen och för taxeringsmyndigheternas effektivitet.

Erfarenheterna av räntetilläggen för räntefritt eller lågförräntat lån från arbetsgivare vid 1984 års taxering har visat att reglerna innebär just ett sådant merarbete som inte står i rimlig proportion till de skattebelopp det är fråga om. I viss utsträckning har granskningen av dessa räntetillägg måst eftersättas, och även granskningen i övrigt har påverkats negativt.

Räntefria eller lågförräntade lån från arbetsgivare förekommer i inte oväsentlig omfattning men rör i allmänhet obetydliga belopp. Till bilden hör också att räntetillägget påverkar skattens storlek endast om UTB överstiger den s.k. brytpunkten vid 16 basenheter (124 800 kr. vid 1986 års taxering). Högsta skattesatsen för tilläggsbeloppet är 30% som utgår på den del av underlaget som överstiger 45 basenheter (351 000 kr. vid 1986 års taxering).

Enligt min mening föreligger inte någon anledning att nu ompröva räntetilläggen i grunden. Däremot anser jag det angeläget att vidta sådana åtgärder att merarbetet bringas ner till en rimlig i nivå i förhållande till beskattningsresultatet. Detta bör ske genom en höjning av frigränsen till 2000 kr. Härigenom uppnås en administrativ förenkling utan att några större skattelättnader uppkommer i enskilda fall.

Höjningen av frigränsen föranleder en ändring av 10 § 6 mom. lagen (1947: 576) om statlig inkomstskatt. En motsvarande ändring bör göras i reglerna om kontrolluppgift i 37 § 2 mom. taxeringslagen (1956: 623). Med hänsyn till att höjningen är mycket angelägen bör de nya reglerna tillämpas redan vid 1985 års taxering.

Lagstiftningsärendet är av så enkel beskaffenhet att lagrådets hörande skulle sakna betydelse.

4 Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att antaga inom finansdepartementet upprättade förslag till

1. lag om ändring i lagen (1947: 576) om statlig inkomstskatt,
2. lag om ändring i taxeringslagen (1956: 623).

5 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att antaga de förslag som föredraganden har lagt fram.

Bilaga

Delrapport

1984-10-15

Dnr 1050/84-309

Regeringen
Finansdepartementet

Översyn av reglerna om räntetillägg enligt 10 § 6 mom lagen om
statlig inkomstskatt

Regeringen har genom beslut den 28 juni 1984 uppdragit åt RSV att se över reglerna om räntetillägg enligt 10 § 6 mom lagen om statlig inkomstskatt. Utgångspunkt för uppdraget skulle vara vad som sägs i skatteutskottets betänkande SkU 1983/84:30. Hinder förelåg inte att redovisa uppdraget i etapper.

Med anledning av uppdraget får RSV nu redovisa en delrapport som behandlar räntetillägget för räntefritt eller lågföräntat lån från arbetsgivare eller uppdragsgivare, (10 § 6 mom fjärde stycket).

1982 års skattereform innebar bl a en begränsning av under-skottsavdragens skattemässiga värde. Begränsningen åstadkoms genom att dela upp den statliga inkomstskatten i två delar, nämligen grundbelopp och tilläggsbelopp. Tilläggsbeloppet som bara utgår över den s k brytpunkten beräknas på ett särskilt underlag, UTB. Vid beräkningen av UTB skall bl a tillägg göras med räntetillägg för räntefritt eller lågföräntat lån från arbetsgivare.

I proposition 1982/83:157 föreslogs att UTB skulle fastställas för samtliga skattskyldiga. Av propositionen framgick också att fastställandet till mycket stor del kunde ske maskinellt varför de skattskyldiga oftast inte behövde lämna särskilda uppgifter. Taxeringsnämndernas handläggning bedömdes också bli ringa. Bestämmelserna om fastställande av UTB framgår av SFS 1983:444. Av denna författning framgår också att räntetillägg skall redovisas i skattelängd.

Skälen för en metod att alltid fastställa UTB även i de fall inkomsten understeg den s k brytpunkten redovisades i proposition 1982/83:157 under punkt 2.1.2 taxeringsförfarandet, sid 29 ff.

RSV utfärdade den 20 januari 1983 särskilda anvisningar m m om räntetillägg, RSV Dt 1983:7. Anvisningarna som berörde räntetillägg för räntefria eller lågföräntade lån redovisades under punkt 5.

I samband med att RSV utfärdade anvisningarna och fastställd kontrolluppgiften, deklarationsblankett 1 och den särskilda blanketten för beräkning av UTB, blankett 12, framförde skattemyndigheterna starka tvivel på att arbetsgivare och anställda skulle kunna redovisa sina uppgifter på ett riktigt sätt. Flera uppvaktningar skedde också från Bankföreningen och Delegationen för företagens uppgiftslämnande. Även dessa redovisade skäl för att uppgiftslämnandet och sättet att beräkna räntetillägget skulle visa sig bli alltför krångligt.

Erfarenheterna från tillämpningen visar att kritikerna fick rätt. De belopp som skulle anges på kontrolluppgift visade sig i regel vara mycket små. Om beloppen överhuvudtaget redovisades i deklarationen skedde detta i mycket stor utsträckning på ett felaktigt sätt. De skattskyldiga, även om de redovisade beloppen riktigt, hade också stora svårigheter att beräkna sin slutliga skatt. Enär företagen inte har uppgifter om lånen i sin normala löneredovisning måste de begärda uppgifterna i stor utsträckning redovisas separat på pappersuppgifter. Uppgifterna fick sedan registreras av skattemyndigheterna vilket arbete blev mycket tidsödande och inte alltid upplevdes som meningsfullt då det ofta rörde sig om belopp strax över 100 kr. I de fall endast underlaget för räntetillägget redovisats på kontrolluppgift hade taxeringsnämnden att beräkna räntetillägget och föra upp det i särskild ruta på deklarationsblanketten. Detta arbete som ofta gällde obetydliga belopp strider i hög grad mot den policy som bör gälla för en taxeringsnämnd, nämligen att inte göra smårättelser i deklarationen. I många fall påverkade inte heller beloppen den uträknade skatten då inkomsten understeg brytpunkten. Då tilläggen skulle redovisas i skattelängd måste dock redovisning alltid ske.

Sammanfattningsvis kan sägas att arbetet med att påföra räntetillägg för räntefria eller lågförräntade lån inte fungerat särskilt väl vid 1984 års taxering.

Av kapitel 5 i den bifogade promemorian framgår förekomsten av räntetillägg och vilka belopp det rör sig om för olika typer av deklarationer. Statistikmaterialet har framtagits genom ADB-bearbetning av 1984 års deklarationsmaterial sådant det förelåg i slutet av september 1984, då ca 90 % av materialet ändringsregistrerats. Kontroll av uppgifterna i deklarationsmaterialet har inte skett.

Av promemorian framgår att antalet skattskyldiga som påförts räntetillägg för ränteförmånliga lån uppgår till ungefär 149 000. Den uträknade skatten från räntetilläggen kan då reformen är fullt genomförd 1985 (1986 års taxering) beräknas till ungefär 9,8 miljoner kr.

Totalt sett rör sig det hela om ett försvinnande lågt belopp och ett mycket ringa antal skattskyldiga (149 000 av ca 6,5 miljoner). RSV finner alltså att arbetet och krånglet med räntetilläggen för ränteförmånliga lån inte på något sätt motsvarar den skatt som kan beräknas bli följden av denna typ av taxering.

RSV har den åsikten att nya skatteregler skall vara administrativt enkla och praktiska att genomföra. Beräknade skatteintäkter skall också stå i rimlig proportion till det administrativa merarbetet. Arbetet med räntetilläggen har inte visat sig motsvara dessa fundamentala krav.

Med anledning härav har RSV, i enlighet med uppdraget, försökt finna andra alternativ. Dessa överväganden redovisas i kapitel 6 i den bifogade promemorian. Kortfattat innebär alternativen följande.

1. Dagens system.
2. Förmånen jämställs med lön.
3. Förmånen jämställs med lön men avdrag medges för fiktiv ränta.
4. Långivaren beskattas för beräknad ränta.
5. Förmånen beaktas inte.

Av de redovisade förslagen anser RSV att alternativ 5 bör väljas, dvs förmånen skulle fortsättningsvis inte beaktas.

Om alternativ 5 inte kan genomföras föreslår RSV att dagens regler bibehålls men att en frigräns om 5 000 kr införs. Detta bör ske redan fr o m 1985 års taxering. Denna gräns skulle införas som en ändring i 10 § 6 mom fjärde stycket lagen om statlig inkomstskatt. Motsvarande ändring föreslås i 37 § 2 mom, tionde stycket taxeringslagen.

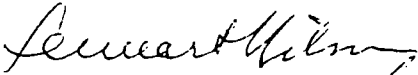
Ett beslut i riksdagen om genomförandet av ändringen redan till 1985 års taxering kan inte fattas i sådan tid att RSV kan informera skattskyldiga och arbetsgivare om åtgärden i de broschyrer som ges ut i anslutning till ingivandet av kontrolluppgifter och deklarationer. Särskild information måste ges ut, vilket kan vara något krångligt och dessutom kostsamt. Detta får emellertid vägas mot det positiva mottagandet av åtgärden hos de skattskyldiga och hos berörda arbetsgivare.

Den föreslagna åtgärden skulle omgående medföra stora lättnader i taxeringsarbetet så att tillgänglig kapacitet kan användas för betydligt meningsfullare arbete.

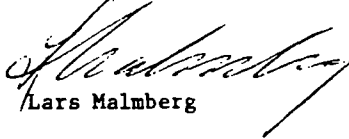
Vad gäller reglerna om räntetillägg för inventarium i näringsverksamhet och för bostadsförmån på jordbruksfastighet ber RSV

att få återkomma i sin slutrapport. Samtidigt härmed har RSV även för avsikt att diskutera förslag till en mer långsiktig lösning av problemen med beskattning av ränteförmånliga lån.

Beslut i detta ärende har fattats av undertecknad generaldirektör. Vid den slutliga föredragningen har därjämte närvarit överdirektören Lennart Grufberg, bitr skattedirektören Mats Henricson, byrådirektören Christer Holmgren samt skattedirektören Lars Malmberg föredragande.

Lennart Nilsson

Lars Malmberg

BESKATTNING AV RÄNTEFÖRMÅNLIGA LÅN FRÅN ARBETSGIVARE/UPPDRAGS-
GIVARE TILL ARBETSTAGARE/UPPDRAGSTAGARE

Indelning

- Kapitel 1 Beskattning av ränteförmånliga lån
- 2 Orsaker till förekomsten av ränteförmånliga lån
- 3 Tidigare överväganden
- 4 Den reformerade inkomstbeskattningen
- 5 Statistisk undersökning
- 6 Riksskatteverkets överväganden
- 7 Riksskatteverkets ställningstagande
- 8 Lagförslag

Inledning

I ett antal riksdagsmotioner har kritik riktats mot de regler om räntetillägg som infördes i samband med den reformerade inkomstbeskattningen. Även skatteutskottet har riktat kritik mot reglerna och understrukit angelägenheten av att riksskatteverket (RSV) genom olika åtgärder söker underlätta uppgiftslämnandet och föreslår de ändringar i regelsystemet och vidtar de justeringar av anvisningarna som kan visa sig påkallade. Regeringen har därefter uppdragit åt RSV att med utgångspunkt i vad skatteutskottet anfört göra en översyn av reglerna om räntetillägg samt redovisa förslag till åtgärder som föranleds av översynen.

Med anledning av ovanstående har denna promemoria framtagits av RSV. Promemorian behandlar beskattningen av ränteförmånliga lån och de räntetillägg härför som infördes genom den reformerade inkomstbeskattningen. RSV kommer senare att redovisa sin översyn vad gäller räntetillägg för bostadsförmån på jordbruksfastighet och privat nyttjande av bil eller dylikt som utgör inventarium i näringsverksamhet.

I kapitel 1 redogörs för rådande skatterättslig praxis vad gäller beskattning av ränteförmånliga lån. Både långgivarens och låntagarens beskattningssituation redovisas.

Kapitel 2 behandlar orsakerna till förekomsten av ränteförmånliga lån.

I kapitel 3 redovisas de tidigare överväganden som gjorts vad gäller beskattningsekvenserna vid ränteförmånliga lån. Det har funnits en utbredd medvetenhet om de förmåner som kunnat erhållas. Förslag till beskattningsregler har framförts men ej kommit till genomförande.

Den reformerade inkomstbeskattningens införande diskuteras i kapitel 4. En dellösning som tog sikte på de nya förmåner som uppkommit genom reformen antogs och fick formen av räntetillägg vid beräkningen av underlag för tilläggsbelopp (UTB). De problem RSV anser att reformen medfört redovisas.

I kapitel 5 redovisas den statistiska undersökning som gjorts över räntetilläggen vid 1984 års taxering.

De överväganden RSV gjort behandlas i kapitel 6. RSV har övervägt ett antal olika möjligheter till hur beskattningen av ränteförmånliga lån från arbetsgivare/uppdragsgivare till arbetstagare/uppdragstagare kan ske.

I kapitel 7 redovisas RSV:s ställningstagande till hur beskattningen kan tillgå. RSV vill i första hand att ränteförmånliga lån inte skall beaktas i skatte- och avgiftssammanhang.

Kapitel 8 innehåller lagtextförslag med anledning av RSV:s ställningstagande.

1. Beskattning av ränteförmånliga lånBorgenärens situation

Enligt rådande skatterättslig praxis gäller att innehavare av fordran, som underlåter att betinga sig ränta på fordringen, får anses åtnjuta inkomst till ett belopp motsvarande skälig ränta, om det genom underlåtenheten att ta ut ränta kan anses ske en sådan överföring av medel från borgenären till gäldenären som har särskild betydelse i skattehänseende. Således beskattas borgenären för en beräknad ränta om ränteförmånen innebär att dubbel- eller kedjebeskattning undviks.

Fråga kan vara om ränteförmånligt lån till delägare i aktiebolag vilka ej kan ta ut motsvarande belopp i form av lön. (1)

Det kan även vara ränteförmånliga lån mellan olika bolag där den uteblivna ränteutgången utgjort ett kringgående av reglerna om dubbelbeskattning. (2)

Om det ränteförmånliga lånet innebär att medel överförs till utlandet i strid mot 43 § KL sker även en beskattning för beräknad ränta. (3)

För den händelse borgenären genom räntesubventionen får sådana kostnader ersatta som inte är avdragsgilla vid beskattningen, t ex personliga levnadskostnader, skall beskattning ske såsom för beräknad ränta. (4)

Om borgenärens överföring av medel till gäldenären saknar särskild betydelse i skattehänseende skall någon beskattning för beräknad ränta inte ske. Således har i rättspraxis beskattning inte skett av aktiebolag som lånat ut medel till aktieägare, utan att betinga sig ränta härför, när aktieägarna kunnat ta ut motsvarande belopp i lön. (5) Tanken bakom detta betraktelsesätt är att bolaget genom att betinga sig marknadsmässig ränta på utlånat kapital och att utge ett mot räntan svarande belopp i kontant lön, uppnår samma taxerade inkomst som om ränta inte utgått och lön inte utgetts. Även för låntagaren blir resultatet detsamma eftersom erhållen lön kan kvittas mot räntekostnaden. På motsvarande sätt saknas särskild betydelse i skattehänseende när förmånliga lånevillkor mellan bolag kan kompenseras av skattefri utdelning, koncernbidrag, internprissättning eller på annat legalt sätt. (6)

-
- 1) R 1964:1643, 1967:1114, 1969:1923
 - 2) R 1959:790, 1962:614, 1963:609, 1964 ref 18, 1969:790
 - 3) R 1970:923
 - 4) RSV/FB Dt 1982:28, RSV:s anvisning RSV Dt 1983:12
 - 5) R 1956 ref 42, 1968:1813-1818, 1971:802
 - 6) RN 1956 1:11a-b, R 1954 ref 22, K 72 1:84

Även när räntelös fordran föreligger på utländskt dotterbolag sker inte någon beskattning för beräknad ränta om moderbolaget på annat sätt kan kompensera sig för den uteblivna ränteintäkten. (1)

Sammanfattningsvis gäller således att en borgenär inte beskattas för beräknad ränta, när han underlåter att ta ut ränta på sin fordran, om avtalsparterna genom ett tänkt alternativt förfarande kan uppnå ett identiskt skattemässigt resultat. Den uteblivna räntan saknar då särskild betydelse i skattehänseende.

Gäldenärens situation

Lån som lämnas utan vederlag för ränta eller mot lägre ränta än sedvanlig marknadsränta har enligt hittillsvarande regler (2 och praxis (3 normalt inte föranlett några inkomstskattekonsekvenser. Den förmån som en sådan ränteförmån innebär för låntagaren har ansetts i sin helhet kunna uppvägas av det ränteavdrag som annars hade blivit fallet om lånet hade löpt med sedvanlig ränta.

Undantag från denna s k tysta kvittning har skett endast för företagsledare, och honom närstående personer, i fåmansföretag. Erhåller sådan person lån från fåmansföretaget och utgår icke ränta på lånet eller utgår ränta med lägre belopp än som vanligen utgår på lån av liknande slag, skall sedvanlig ränta eller skillnadsbeloppet hänföras till intäkt av tillfällig förvärvsverksamhet för låntagaren. (4

Genom inkomstskattereformen gäller numera vissa begränsningar i fråga om avdrag för underskott t ex på grund av ränteavdrag. Av bl a denna anledning har därför införts särskilda regler vid lån från arbetsgivare eller uppdragsgivare, s k räntetillägg. (5 Dessa räntetillägg innebär att gäldenären kommer att beskattas för de ränteförmånliga lånen. Beskattningen syftar härvidlag till att åstadkomma samma skattebelastning för gäldenären som om han erlagt sedvanlig ränta och erhållit motsvarande belopp i löneförhöjning.

1) R79 1:40, R80 1:59

2) p 3 anv 32 § KL "Vidare skall såsom intäkt upptagas värdet av andra utav den skattskyldige åtnjutna förmåner, därest han icke skulle varit berättigad att åtnjuta avdrag för utgifterna för förmånernas förvärvande för den händelse, att han själv förskaffat sig dem".

3) RSV/FB Dt 1978:7

4) 35 § 1 a mom KL

5) 10 § 6 mom SIL

2. Orsaker till förekomsten av ränteförmånliga lån

Ränteförmånliga lån förekommer inte bara mellan olika juridiska personer och från arbetsgivare/uppdragsgivare till anställd/uppdragstagare. Även mellan privatpersoner förekommer ränteförmånliga lån. Att lån lämnas helt eller delvis räntefritt till någon närstående person (t ex mellan föräldrar och barn) kan i vissa fall medföra påtagliga ekonomiska fördelar för de inblandade personerna sammantaget. Transaktionen kan nämligen ses som ett kringgående av reglerna om avdrag för periodiska understöd. Ränteförmånliga lån till egna omyndiga barn har emellertid stoppats eftersom en sådan transaktion anses strida mot lagen om skatteflykt. (1 Ej heller torde överförmyndarmyndigheten ge tillstånd till sådana transaktioner. Huruvida lagen mot skatteflykt är tillämplig också vid ränteförmånliga lån till myndiga barn är dock osäkert. Frågan har ännu inte prövats.

Transaktioner kan även förekomma där det räntefria lånet kan ses som ett led i ett annat avtal, t ex vissa hyresavtal (framförallt billeasing) där hyresmannen deponerar en summa hos uthyraren. Det räntefria lånet (dvs depositionen) kompenseras i dylika situationer med en lägre hyra för hyresmannen. Förfarandet kan innebära icke oväsentliga ekonomiska fördelar för långgivaren (hyrestagaren). Fördelarna har varit av sådan storlek att riksskatteverket funnit det nödvändigt att ingripa och i två anvisningar har RSV förklarat att långgivaren skall beskattas för den ekonomiska förmån som erhålles genom dylika transaktioner. (2

Vad som är av intresse för denna promemoria är emellertid de ränteförmånliga lån som utgår från en arbetsgivare/uppdragsgivare till en anställd/uppdragstagare.

Det kan för arbetsgivaren vara av väsentligt intresse att tillhandahålla en anställd ett lån. Så blir t ex fallet om lånet skall användas för inköp av en personbil som den anställde skall använda i sin tjänsteutövning. Det kan vidare vara fråga om lån för att den anställde skall kunna anskaffa en bostad på arbetsorten. På senare tid har det även blivit vanligt att anställda bereds tillfälle att köpa aktier i det bolag de är verksamma i. För att underlätta de anställdas möjligheter till sådana inköp lämnar arbetsgivaren lån. I fall som de ovan beskrivna (och säkert åtskilliga fler) har arbetsgivaren ett intresse av att kunna tillhandahålla de anställda ett lån.

Detta tillhandahållande av lån till de anställda behöver förvisso ej ske genom att arbetsgivaren direkt lämnar ut medel till den anställde. Ett alternativt sätt - och kanske ett mer närliggande - är att den anställde utnyttjar sedvanliga kreditinstitut och att arbetsgivaren går i borgen för lånet. Då de flesta arbetsgivare inte sysslar med låneverksamhet torde ett sådant tillvägagångssätt vara mer naturligt. Det kan emellertid inte utelämnas att situationen är sådan att den ende kreditgivare som står till buds är arbetsgivaren.

1) RSV/FB Dt 1982:7

2) RSV Dt 1981:13, RSV Dt 1983:12

För arbetstagaren kan ett lån från arbetsgivaren innebära en rad fördelar. I ett kreditpolitiskt kärvt klimat kan lån erhållas som inte kan fås genom mer traditionella kreditgivare (banker m fl). Löptiden på lånet kan göras längre än normalt vilket innebär en icke oväsentlig förmån. Låntagaren/arbetstagaren kan också slippa uppläggnings- och aviseringskostnader. Värdet av dessa förmåner som låntagaren åtnjuter låter sig knappast uttryckas i ekonomiskt mätbara enheter. Försök torde heller aldrig ha gjorts att beskatta en låntagare för nämnda förmåner.

Som framgår ovan kan lån från arbetsgivare till arbetstagare innebära fördelar för båda parter. Om skälen för att lämna lånen utan vederlag för ränta eller mot lägre ränta än sedvanlig marknadsränta har dock inte redogjorts.

Arbetsgivaren kan antingen lämna ett ränteförmånligt lån eller också ta ut sedvanlig marknadsränta på lånet och lämna arbetstagaren kompensation härför i form av höjd lön. Både skattemässigt och likviditetsmässigt är de båda alternativen egala för arbetsgivaren. Vinsten för arbetsgivaren med att lämna ränteförmånliga lån ligger istället i att underlåtenheten att uttaga ränta inte belastas med några arbetsgivaravgifter, medan däremot den lön som utbetalas som kompensation för den debiterade marknadsräntan belastas med sådana avgifter. (1 Dessa avgifter uppgår för närvarande till cirka 35 % av den utbetalade lönen. Avgiftsuttaget är av sådan storlek att icke obetydliga ekonomiska fördelar kan vinnas för arbetsgivaren om arbetstagaren får kompensation för sin arbetsinsats på annat sätt än genom kontant lön. Även för låntagaren (arbetstagaren) föreligger fördelar med att få sitt lån mot låg eller ingen ränta alls, istället för att erhålla högre lön och att debiteras marknadsmässig ränta. För det första får låntagaren bättre möjligheter att utnyttja det s k sparavdraget under inkomst av kapital. För det andra medför räntefriheten att om lånet placeras i en fritidsfastighet i annan kommun än hemortskommunen går den skattskyldige inte miste om något underskottsavdrag vid taxeringen till kommunal inkomstskatt i hemortskommunen.

Sammanfattningsvis gäller att skälen för en arbetsgivare att lämna ett lån till anställd kan vara väl grundade och utifrån den bedrivna verksamheten sakligt motiverade. Däremot torde skälen till att låta de utgivna lånen löpa med låg ränta eller rent av utan ränta, kan vara betingade av en önskan att uppnå skatte- och avgiftsmässiga vinster.

1) 11 kap 2 § lag om allmän försäkring (AFL), 3 kap 2 § AFL

3. Tidigare överväganden

Företagsskatteberedningen konstaterade i sitt betänkande (1 att systemet att ge olika typer av naturaförmåner, s k fringe benefits, istället för en höjd kontant lön fått en allt större utbredning. Beredningen anförde vidare: "Ett av skälen till denna utveckling är att de faktiska kostnaderna arbetsgivaren har och gör avdrag för av praktiska skäl sällan i sin helhet motsvaras av en förmånsbeskattning hos den anställde. Ibland redovisas inte förmånen ens. Ett annat skäl är att det inte utgår några arbetsgivaravgifter på andra förmåner än bostad och kost. Allteftersom skatter och avgifter höjs får arbetsgivarna och de anställda givetvis ett allt större gemensamt intresse av att låta arbetsersättning utgå i form av naturaförmåner av olika slag."

Beredningen föreslog att förmånen av att för privat bruk kunna utnyttja arbetsgivaren tillhörig bil skulle inräknas i underlaget för uttag av sociala avgifter. Men som underlag för sociala avgifter borde - enligt beredningen - läggas samtliga naturaförmåner. Av praktiska skäl avstod dock beredningen från att föreslå en sådan utvidgning av avgiftsområdet. Beredningen underströk emellertid vikten av att statsmakterna noga följde förekomsten av naturaförmåner så att mer omfattande avgiftsundandragande kan förebyggas.

Med anledning av beredningens förslag uttalade departementschefen (2 att det måste betecknas som otillfredsställande att arbetsgivaren erhöll en avgiftslindring endast därför att olika typer av naturaförmåner utgavs istället för kontant lön. Förskjutningen från kontant lön till naturaförmån kunde vidare få till följd att den pensionsgrundande och den sjukpenninggrundande inkomsten blev lägre än vad den sammanlagda ersättningen från arbetsgivaren motiverade. I likhet med beredningen förordade han därför att värdet av naturaförmån i form av fri eller delvis fri bil skulle inräknas i avgiftsunderlaget för arbetsgivaravgifter. Värdet av förmånen borde som en konsekvens av detta även ingå i underlaget för den anställdes sjukpenninggrundande och pensionsgrundande inkomst. Vad han sagt om förmånen av fri eller delvis fri bil ägde i och för sig giltighet också för andra former av naturaförmåner. Att utsträcka förmåner och avgiftsskyldighet mer generellt skulle emellertid ge upphov till betydande praktiska svårigheter. Som företagsskatteberedningen konstaterat var bilförmånen den utan jämförelse vanligaste och ekonomiskt mest betydelsefulla naturaförmånen. Någon ytterligare utvidgning av förmåner och avgiftsskyldighet till även andra förmåner borde enligt departementschefens mening därför inte komma till stånd vid dåvarande tidpunkt.

1) SOU 1977:86 s 363

2) prop 1978/79:202 s

Riksdagen beslutade i enlighet med departementschefens förslag och från och med år 1980 ingår förmån av fri bil i underlaget för sociala avgifter. (1)

Varken företagsskatteberedningen eller departementschefen uttalade sig specifikt om ränteförmånliga lån men deras resonemang tyder på en klar medvetenhet om de fördelar som kan uppnås genom att ersättning till arbetstagare ges en annan form än kontant lön. Brottsförebyggande rådet (BRÅ) har uttalat farhågor för att de ränteförmånliga lånen kommer att få en allt större omfattning. (2 BRÅ har därför lagt fram förslag i syfte att undanröja de fördelar som ränteförmånliga lån innebär. Detta skulle ske genom att förmånen av en helt eller delvis fri ränta skulle jämföras med lön till den anställde. I konsekvens härmed skulle förmånen också beaktas när det gäller arbetsgivarens underlag för arbetsgivaravgifter. Vid remissbehandlingen av BRÅ:s förslag uttalade RSV att verket delade BRÅ:s uppfattning att det förelåg risk för att lön byts ut mot räntesubventioner i många fall. (3 Enligt RSV borde en sådan utveckling hindras men RSV ansåg sig ändå inte kunna tillstyrka BRÅ:s förslag. RSV menade att hela problemkomplexet med ränteförmånliga lån borde ses över i ett sammanhang. Vid denna tidpunkt var nämligen beskattningkonsekvenserna vid s k depositionsleasing och vid lån till omyndiga barn ännu outredda. Vidare ansåg RSV att en del detaljfrågor krävde ytterligare utredning och att även invändningar av principiell natur kunde anföras mot delar i BRÅ:s förslag.

Riksförsäkringsverket (RFV) ansåg i sitt remissvar att det skulle vara olyckligt att införa de av BRÅ föreslagna bestämmelserna. (4 Det skulle avsevärt komplicera debiteringen av arbetsgivaravgifter och förorsaka kontrollproblem. RFV anförde också att arbetsgivarernas uppgiftslämnande skulle komma att öka. BRÅ:s förslag ledde aldrig till lagstiftning.

En grupp av skattskyldiga som sedan taxeringsåret 1977 har beskattats för ränteförmånliga lån är företagsledare i fåmansföretag och denne närstående personer. (5

I det delbetänkande från företagsskatteberedningen som låg till grund för lagstiftningsåtgärden framhöll beredningen att de skattemässiga förmåner dåvarande praxis gav upphov till, framstod som särdeles omotiverade. (6 Beredningen ansåg därför att ett lagstiftningsingripande mot ränteförmånliga lån, från fåmansföretag

1) SFS 1979:650-660

2) Brottsförebyggande rådet PM 1980:2

3) Dnr 396/80-15

4) Dnr 187/80

5) 35 § 1 a mom KL

6) SOU 1975:54 s 206

till dess delägare, tedde sig angeläget. Beredningen föreslog att om fåmansföretag lämnat lån till delägare i företaget eller honom närstående person och ränta inte utgick på lånet eller utgick med lägre belopp än som vanligen utgick på lån av liknande slag, skulle skillnadsbeloppet anses utgöra ränteintäkt för företaget. Departementschefen ville dock inte beskatta företaget för beräknad ränta utan ansåg istället att beskattning skulle ske av låntagaren. (1 Dessutom framhöll departementschefen att beskattningen borde ske i inkomstslaget tillfällig förvärvsverksamhet för att markera att företaget inte skall få avdrag för den utgivna förmånen såsom en lönekostnad. (2 Vidare ville departementschefen inskränka tillämpningsområdet till att gälla företagsledaren och honom närstående personer.

Genom den föreslagna utformningen av beskattningsregeln fick denna en karaktär av stoppregel. Endast i de fall där låntagaren har en mycket låg marginalskatt skulle det - för låntagare och långgivare sammantaget - vara ekonomiskt fördelaktigt att underlåta att ta ut ränta på lånet istället för att debitera marknadsmässig ränta och kompensera detta med höjd lön. Departementschefen nöjde sig således inte med att låta två alternativa handlingsätt få samma skatte- och avgiftsmässiga konsekvenser. Istället torde avsikten ha varit att genom föreslaget beskattningssätt få de skattskyldiga att helt avstå från en viss typ av transaktioner.

Genom låneförbudet i aktiebolagslagen (3 och beskattningskonsekvenserna (4 vid brott mot detta låneförbud har också lagstiftaren visat sin restriktiva inställning till lån överhuvudtaget från aktiebolag till dess delägare. Låneförbudet i aktiebolagslagen vänder sig för övrigt inte bara mot bolagets delägare utan även mot dess verkställande direktör och denne närstående personer. Låneförbudet och beskattningskonsekvenserna vid brott mot detta innebär att lagstiftaren slagit fast att det inte finns någon anledning att begagna låneformen för låne-, vinst eller kapitaluttag ur företaget. Om lån ändå förekommer mellan fåmansföretag och företagsledare eller denne närstående personer (dispensfall eller s k äldre lån) skall i vart fall sedvanlig ränta utgå på lånet. Departementschefens förslag till beskattningskonsekvenser vid ränteförmånliga lån mellan fåmansföretag och företagsledare eller denne närstående personer antogs av riksdagen. (5

Riksskatteverket har i anvisningsform (6 närmare angett vad som är sedvanlig ränta och hur ränteförmånen skall beskattas.

-
- 1) Prop 1975/76:79 s 93
 - 2) Prop 1975/76:79 s 73
 - 3) 12 kap 7 § ABL
 - 4) 35 § 1 a mom 6 st KL
 - 5) SFS 1976:85
 - 6) RSV Dt 1980:13

4. Den reformerade inkomstbeskattningen

I april 1981 träffades en överenskommelse mellan centerpartiet, folkpartiet och socialdemokraterna om en inkomstskattereform. En expertgrupp med företrädare för de tre partierna utarbetade därefter ett konkret förslag. (1)

Genom inkomstskattereformen sänks marginalskatterna. Vidare begränsas det skattemässiga värdet av s k underskottsavdrag. Reformen genomförs under tre år med början inkomståret 1983. När reformen är fullt genomförd skall underskottsavdragens skattemässiga värde ha begränsats till ca 50 % av avdragsbeloppet. En sådan begränsning av underskottsavdragens skattemässiga värde åstadkommes rent tekniskt genom att den statliga inkomstskatten delas upp i två delar, grundbelopp och tilläggsbelopp. Underlaget för grundbelopp beräknas därvid på det traditionella sätt som gällt för beräkning av beskattningsbar inkomst. Vid beräkningen av underlaget för tilläggsbelopp föreligger däremot - i princip - ett kvittningsförbud mellan olika förvärvskällor. Tilläggsbelopp uttas först när underlaget överstiger en viss nivå, den s k brytpunkten. Under kapitel 1 ovan har konstaterats att ränteförmånliga lån från en arbetsgivare till en annan anställd än företagsledare i ett fåmansföretag, enligt gällande praxis (2) inte innebär någon skattepliktig förmån för den anställde. Som framhölls i kapitel 1 beror denna skattefrihet på att en tyst kvittning mellan olika inkomstslag tillåtes. Räntefriheten ersätter således en höjd lön. Om marknadsmässig ränta hade utgått för lånet skulle arbetstagaren fått kompenseras genom höjd lön. Den högre lönen hade medfört högre skatt för arbetstagaren. Rätten till avdrag för räntan skulle emellertid eliminera skatteökningen. Även för arbetsgivaren blir beskattningsresultatet oförändrat. Expertgruppen konstaterade nu att i och med att avdragsbegränsningen införs kommer grunden för det ovan förda resonemanget att falla. (3) Ett underskott i inkomstslaget kapital kan inte längre fritt kvittas mot höjd lön. Expertgruppen anförde vidare (4):

"Räntefriheten kan för skattskyldiga med inkomst över brytpunkten ge upphov till en klar skatteförmån. Till detta kommer att arbetsgivaren inte behöver betala socialavgifter. Räntefria lån kan i detta läge komma att bli eftertraktade substitut för höjda löner. Någon form av reglering av skattesituationen vid räntefria lån ter sig därför nödvändig."

1) Ds B 1981:16

2) RSV/FB Dt 1978:7

3) Ds B 1981:16 s 100

4) Ds B 1981:16 s 100

En reglering i analogi med vad BRÅ föreslagit (1, dvs att förmånen av helt eller delvis fri ränta skulle jämföras med lön till den anställde övervägdes. Mot bakgrund av de betänkligheter RFV (2 och RSV (3 anført mot BRÅ:s förslag ansåg sig expertgruppen inte kunna föreslå en sådan lösning. Som exempel på en mer begränsad lösning - som endast tog sikte på den nya förmån som uppstått genom inkomstskattereformen - föreslog expertgruppen att en särskild tilläggspost skulle införas vid beräkningen av underlaget för tilläggsbelopp hos en skattskyldig som haft förmån av ett räntefritt lån från arbetsgivaren. Tillägget skulle motsvara ränteförmånens storlek jämfört med en normalräntesats. Emellertid ansåg expertgruppen att saken borde bli föremål för ytterligare överväganden innan en lagreglering genomfördes. Det poängterades dock att det var angeläget att frågan snarast möjligt fick en lösning. Vid remissbehandlingen av expertgruppens promemoria påpekade flera remissinstanser (4 önskvärdheten av att problemet med ränteförmånliga lån till anställda löstes i samband med inkomstskattereformen.

Departementschefen (5 delade remissinstansernas åsikt att frågan borde lösas i samband med reformen. Det var emellertid - enligt departementschefen - angeläget att den valda lösningen var enkel och lätthanterlig. Då en sådan lösning tydligen inte stod att finna inskränkte sig departementschefen till att föreslå regler som stod i direkt samband med avdragsbegränsningen. Följaktligen skulle de räntefria lånen endast beaktas när underlaget för tilläggsbelopp bestämdes. Detta innebar att förmånen av ett räntefritt lån eller ett lån mot lägre ränta än normalt, borde tas upp som en särskild tilläggspost.

Vad gäller kollisionen med bestämmelserna i fråga om räntefria lån från fåmansföretag till företagsledare i sådana företag underströk departementschefen att de nya reglerna inte skulle tillämpas om beskattning kunde komma ifråga i enlighet med fåmansföretagslagstiftningen. (6

Departementschefen uttalade sig även i frågor om vilken typ av lån och vilka låntagare som omfattades av de föreslagna reglerna, vem som skulle vara skattesubjekt, kringgåendetransaktioner samt vad som är sedvanlig ränta. (7 Det ankom därefter på RSV att ge ut anvisningar (8 som mer i detalj reglerade hur beskattningen av de ränteförmånliga lånen skulle ske.

Departementschefens förslag till hur de ränteförmånliga lånen skulle behandlas antogs av riksdagen. (9 Lagtexten togs in i 10 §

1) BRÅ PM 1980:2

2) Dnr 187/80

3) Dnr 396/80-15

4) Länsrätten i Göteborgs och Bohus län, Länsstyrelsen i Jämtlands län, Skattechefen i Kronobergs län, Lantbrukarnas riksförbund

5) Prop 1981/82:197 s 59

6) 35 § 1 a mom 4 st KL

7) Prop 1981/82:197 s 60

8) RSV Dt 1983:7, RSV Dt 1984:4

9) SFS 1982:416

6 mom 3 st SIL och fick efter viss justering (1 följande lydelse: "Har den skattskyldige erhållit lån från arbetsgivare eller uppdragsgivare och understiger den faktiskt erlagda räntan i fråga om lån från en och samma arbetsgivare eller uppdragsgivare sedvanlig ränta med mer än 100 kronor, skall tillägg göras med ett belopp motsvarande skillnaden. Sådant tillägg skall göras även om lånet har lämnats till sådan den skattskyldige närstående person som avses i 35 § 1 a mom nionde stycket kommunalskattelagen (1928:370). Med lån från arbetsgivare eller uppdragsgivare likställs annat lån om det finns anledning anta att denne har förmedlat lånet. Bestämmelserna i detta stycke tillämpas inte i fall som avses i fjärde stycket av nyssnämnda moment."

Det nya lagrummet föranledde följdändringar i taxeringslagen. Hädanefter skall allmän självdeklaration även upptaga räntetillägg som skall beaktas vid fastställandet av underlag för tilläggsbelopp samt grunderna för beräkning av räntetillägget. (2 Vidare infördes i taxeringslagen en bestämmelse om att storleken av ev räntetillägg särskilt skall antecknas i skattelängden. (3 Vad gäller arbetsgivares/uppdragsgivares uppgiftsskyldighet infördes i taxeringslagen en bestämmelse (4 om att i kontrolluppgift skall lämnas uppgift om lån som lämnats räntefritt eller mot ränta understigande sedvanlig ränta, till arbets- eller uppdragstagare, om det sammanlagda värdet av sådana förmåner uppgår till mer än 100 kronor. Uppgiften skall avse lånebeloppet och erlagd ränta. RSV har även i anvisningsform (5 angett hur kontrolluppgiftsskyldigheten skall fullgöras i nu berört avseende. De nya bestämmelserna tillämpas första gången vid 1984 års taxering. (6

Kravet på att allmän självdeklaration även skall upptaga räntetillägg för räntefria eller lågförräntade lån har inneburit att den skattskyldiges uppgiftsskyldighet utökats och blivit mer betungande.

Den nya uppgiftsskyldigheten torde i stor utsträckning drabba skattskyldiga som tidigare avlämnat självdeklarationer av förhållandevis enkelt slag (löntagare). Då räntetillägg utgör en nyhet i gällande skattesystem och delvis bryter mot tidigare principer för fastställandet av den beskattningsbara inkomsten torde innovationen

-
- 1) SFS 1983:443
 - 2) P 9, 25 § TL
 - 3) 68 § 2 st TL
 - 4) 37 § 2 mom 10 st TL
 - 5) RSV Dt 1983:7 p 55
 - 6) SFS 1983:443-444

ej vara alldeles enkel för skatterettsligt mindre bevandrade skattskyldiga att tillgodogöra sig. Även om skattskyldig ej skall deklarerera något räntetillägg måste information inhämtas och bearbetas för att kännedom härom skall uppnås. Den informationsmängd som skall inhämtas av de skattskyldiga inför det årliga avlämnandet av allmän självdeklaration har således ökat genom införandet av räntetillägg. Den ökade skattebelastning för de skattskyldiga som blir följden av införandet av räntetillägg blir i flertalet fall noll eller ett mycket ringa belopp. När reformen är fullt genomförd (1986 års taxering) kommer endast skattskyldiga med en sammanräknad inkomst och räntetillägg överstigande 124 800 kronor att överhuvudtaget påföras skatt p g a räntetillägget. Det maximala skatteuttag som kan bli följden av ett räntetillägg blir 30 % av räntetillägget. Detta inträffar när UTB överstiger 351 000 kronor. Nedanstående tabell visar med vilka procenttal skatt utgår på räntetillägg vid skilda UTB.

- 124 800	0 %
124 900 - 148 200	5 %
148 300 - 163 800	10 %
163 900 - 179 400	15 %
179 500 - 202 800	20 %
202 900 - 351 000	25 %
351 100 -	30 %

Den skatt som belöper på räntetillägget är således en funktion av räntetilläggets storlek och underlaget för tilläggsbelopp.

Införandet av räntetillägg för ränteförmånliga lån har inneburit att arbetsgivarnas uppgiftslämnande försvårats. Det åligger således arbetsgivaren/uppdragsgivaren att på kontrolluppgiften uppge lånebeloppet. Ändringar i lånebeloppet under inkomståret skall särskilt anges på kontrolluppgiften. Om arbetstagare/uppdragstagare erlagt viss ränta, som dock understiger den fastställda sedvanliga räntan, skall på kontrolluppgiften uppges räntesatsens storlek eller den faktiskt erlagda räntan.

I synnerhet för arbetsgivare som lämnat ränteförmånliga lån för vilka amortering skett och för vilka räntesatsen ändrats under inkomståret har uppgiftsskyldigheten blivit betungande. Någon ökad skattebelastning har emellertid räntetillägget inte medfört för arbetsgivaren/uppdragsgivaren enär räntetillägget endast tar sikte på låntagarens beskattningssituation.

Skatteförvaltningens arbetsuppgifter har ökat och försvårats genom räntetillägget för ränteförmånliga lån. Skyldigheten att på kontrolluppgift redovisa underlaget för beräkning av räntetillägget fullgörs genom notering i ruta 75, särskilda upplysningar, på kontrolluppgiften. För E-registrerade deklarerationer tas taxeringsavi bl a fram när notering finns i ruta 75. Ett inte oväsentligt antal av alla räntetillägg för ränteförmånliga lån torde vara att hänföra till E-registrerade deklarerationer. Detta kommer att innebära att ett större antal taxeringsavier än annars kommer att tas fram. Dessa skall sedan sorteras på resp deklareration och granskas av en tjänsteman. Inför 1984 års taxering skedde en markant ökning av antalet särskilda upplysningar i ruta 75 på kontrolluppgiften. En bidragande orsak härtill var just noteringar om ränteförmånliga lån. Antalet kontrolluppgifter med särskilda upplysningar i ruta 75 blev så många att svårigheter uppstod för skatteförvaltningen att ta fram taxeringsavier. Problemen blev så akuta att taxeringsavier inte alltid kunde tas fram för E-registrerade deklarerationer, enbart av den anledningen att särskilda upplysningar hade lämnats i ruta 75 på kontrolluppgiften. Detta innebar således att taxeringsavier ej heller togs fram när uppgiften i ruta 75 på kontrolluppgiften avsåg något annat - och kanske mer betydelsefullt - än ränteförmånliga lån.

Vid den statistiska undersökning som företagits (se kapitel 5) har framkommit att antalet deklarerationer med räntetillägg för ränteförmånliga lån uppgick till minst 107 856 st vid 1984 års taxering.

Inför 1984 års taxering framkom att vissa större arbetsgivare som lämnat kontrolluppgifter på magnetband dessutom lämnat tilläggs-kontrolluppgifter på blanketter vilka endast upptar underlag för beräkning av räntetillägg. Orsaken härtill torde ha varit att ifrågavarande arbetsgivare inte förmått anpassa sin dataredovisning till den utökade uppgiftsskyldigheten. Förhoppningsvis har arbetsgivarna till kommande taxeringsår lyckats bemästra problemen. Den nödvändiga registreringen av tilläggs-kontrolluppgifterna innebar ett merarbete och orsakade förseningar för skatteförvaltningen.

Införandet av räntetillägget kräver att kontroll sker av att räntetillägget är deklarerat och deklarerat till rätt belopp. Detta innebär att ytterligare ett arbetsmoment tillförs arbetet med fastställandet av skattskyldigs beskattningsunderlag. Varje nytt arbetsmoment som tillförs kontrollapparaten medför att skatteförvaltningen får svårare att fullgöra sina redan tidigare ålagda uppgifter och försenar en omläggning mot en kontroll av det mer väsentliga skatte-undrandragandet.

Arbetet med att ge information till arbetsgivare/uppdragsgivare om hur uppgiftsskyldigheten skall fullgöras och till arbetstagaren/uppdragstagaren om hur deklarerationsskyldigheten skall fullgöras, har ökat på räntetilläggen för de ränteförmånliga lånen. Frågeställningarna är många och osäkerheten stor hos de berörda varför många vänder sig till skatteförvaltningen för att få råd. Informationsgivningen och servicen till allmänheten är härvidlag något som måste prioriteras varför andra arbetsuppgifter blir lidande.

5 Statistisk undersökning

För att fastställa antalet skattskyldiga med räntetillägg, storleken av dessa, i vilka inkomstskikt de förekommer och det allmännas förväntade intäkt på grund av räntetilläggen har en statistisk undersökning av deklarationsmaterialet vid 1984 års taxering företagits. Undersökningen har genomförts per 840928. Vid denna tidpunkt torde åtminstone ca 90 % av deklarationsmassan blivit ändringsregistrerad varför några märkbara förändringar av undersökningsresultaten inte kan förväntas på grund av återstående ändringsregistreringar. Undersökningen är baserat på ett urval av 13,8 % av de skattskyldiga. Från detta urval har skattning skett till riksnivå.

Vid undersökningen har deklarationsmaterialet indelats i efterregistrerade deklARATIONER, förregistrerade deklARATIONER och deklARATIONER med inkomst av rörelse eller jordbruk. Efterregistrerade deklARATIONER (E-deklARATIONER) är sådana deklARATIONER för vilka taxeringsavi ej tagits fram och där registreringen skett efter det att deklARATIONEN varit föremål för granskning. Till denna grupp är enklare deklARATIONER för löntagare och folkpensionärer att hänföra. Förregistrerade deklARATIONER är sådana för vilka taxeringsavi tagits fram och där registrering skett före granskningen. Till denna grupp är att hänföra deklARATIONER utan redovisad inkomst (eller underskott) av jordbruk eller rörelse, och där deklARATIONEN inte är av sådan enkel beskaffenhet att den utgör E-deklARATION. Till den tredje och sista gruppen har alla deklARATIONER med inkomst (eller underskott) av jordbruk och rörelse hänförts. Genom den gjorda uppdelningen av deklarationsmaterialet har också en uppdelning av räntetilläggen erhållits. Räntetillägg för inventarium i näringsverksamhet som utnyttjats privat förutsätter att rörelse eller jordbruk deklarerats. Räntetillägg för bostadsförmån på jordbruksfastighet förutsätter naturligtvis att inkomst av jordbruksfastighet deklarerats. Detta innebär att de räntetillägg som återfinns bland F- och E-deklARATIONER måste avse räntetillägg för ränteförmånliga lån. Någon annan typ av räntetillägg kan inte finnas bland dessa deklARATIONER. DeklARATIONER med inkomst av rörelse och jordbruk innehåller företrädesvis räntetillägg för bostad eller inventarium men kan även innehålla räntetillägg för ränteförmånliga lån.

För de tre typerna av deklARATIONER, E, F och rörelse/jordbruk, har en indelning skett efter storleken på underlaget för tilläggsbelopp (UTB). Olika UTB-klasser har därvid framtagits varvid indelningen skett med utgångspunkt från basenheten vid 1984 års taxering, 7 300 kronor, och den föreslagna skatttabellen för 1986 års taxering. Detta innebär att om de skattskyldigas UTB ökar i takt med ökningen av basenheten och om storleken av räntetilläggen är oförändrade kan en beräkning göras av det allmännas inkomster från räntetilläggen vid 1986 års taxering, då reformen skall vara fullt genomförd.

Den statistiska undersökningen har bl a givit följande resultat.

- 1 Antalet deklARATIONER med UTB över brytpunkten uppgår till 8,6 % fördelat på

E-deklARATIONER	3,3 %
F-deklARATIONER	10,8 %
Rörelse/jordbruk	9,6 %.

- 2 Antalet deklARATIONER med räntetillägg är för

E-deklARATIONER	0,4 %
F-deklARATIONER	2,2 %
Rörelse/jordbruk	7,4 %.

- 3 Av det totala antalet räntetillägg belöper 26,3 % på deklARATIONER med UTB över brytpunkten.

E-deklARATIONER	27,2 %
F-deklARATIONER	32,5 %
Rörelse/jordbruk	11,3 %

- 4 Det genomsnittliga räntetillägget är för

E-deklARATIONER	1 242 kronor
F-deklARATIONER	2 350 kronor
Rörelse/jordbruk	3 053 kronor.

- 5 Antalet räntetillägg understigande eller lika med 10 000 kronor är för

E-deklARATIONER	97,5 %
F-deklARATIONER	95,6 %
Rörelse/jordbruk	94,2 %.

- 6 Antalet räntetillägg understigande eller lika med 5 000 kronor är för

E-deklARATIONER	96,4 %
F-deklARATIONER	89,2 %
Rörelse/jordbruk	83,9 %.

- 7 Om de skattskyldigas UTB ökar i takt med basenhetens ökning och storleken av räntetilläggen är oförändrade kommer detta att innebära att det allmännas intäkter från räntetilläggen kommer att uppgå till 11 573 100 kronor vid 1986 års taxering fördelat på

E-deklARATIONER	322 200 kronor
F-deklARATIONER	9 476 400 kronor
Rörelse/jordbruk	1 774 500 kronor.

- 8 Av de beräknade intäkterna vid 1986 års taxering är minst 9 798 600 kronor att hänföra till ränteförmånliga lån och högst 1 774 500 kronor till bostad på jordbruksfastighet och rörelseinventarium för privat bruk.

9 Summa räntetillägg för ränteförmånliga lån uppgår till minst 244 093 090 kronor. Då sedvanlig ränta vid 1984 års taxering var 12 % innebär detta att cirka 2 034 miljoner kronor kan ha lånats ut helt räntefritt.

Om den genomsnittliga ränteförmänen uppgår till 4 % innebär detta att det utlånade beloppet uppgår till minst 6 102 miljoner kronor.

10 Antalet deklARATIONER med räntetillägg uppgår till totalt 149 634 st fördelat på

E-deklARATIONER	8 465
F-deklARATIONER	99 391
Rörelse/jordbruk	41 778

Nedan redovisas i tabellform den utförda statistiska undersökningen.

Efterregistrerade deklARATIONER (E-deklARATIONER)

Underlag för tilläggsbelopp	Antal dekl	Antal R-tillägg	Summa R-tillägg	Genomsnittl R-tillägg	1-2 000	2 001-5 000	5 001-10 000	10 001-
- 116 800	1 891 794	6 160	7 058 552	1 145	5 514	452	66	126
116 900 - 138 700	42 887	1 358	2 114 699	1 556	1 180	103	22	51
138 800 - 153 300	10 569	371	462 896	1 247	326	29	7	7
153 400 - 167 900	5 188	289	374 680	1 294	259	14	0	14
168 000 - 189 800	3 243	155	259 193	1 662	141	7	0	7
189 900 - 328 500	2 397	118	235 152	1 980	103	7	0	7
328 600 -	89	14	11 133	750	14	0	0	0
Summa	1 956 167	8 465	10 516 305	1 242	7 537	612	95	212

Förregistrerade deklARATIONER (F-deklARATIONER)

Underlag för tilläggsbelopp	Antal dekl	Antal R-tillägg	Summa R-tillägg	Genomsnittl R-tillägg	1- 2 000	2 001- 5 000	5 001- 10 000	10 001-
- 116 800	4 015 899	67 091	169 071 352	2 519	45 410	13 390	5 054	3 236
116 900 - 138 700	223 498	11 541	20 349 065	1 763	9 033	1 803	363	341
138 800 - 153 300	77 891	5 180	9 432 223	1 820	4 112	727	170	170
153 400 - 167 900	49 983	3 778	8 373 262	2 216	2 827	616	185	148
168 000 - 189 800	47 563	4 357	9 260 741	2 125	3 377	645	155	178
189 900 - 328 500	73 393	6 435	14 388 887	2 235	4 750	1 098	326	259
328 600 -	12 573	1 009	2 701 255	2 675	653	230	81	44
Summa	4 500 800	99 391	233 576 785	2 350	70 162	18 509	6 334	4 376

Deklarationer med inkomst av rörelse eller jordbruk

Underlag för tilläggsbelopp	Antal dekl	Antal R-tillägg	Summa R-tillägg	Genomsnittl R-tillägg	1- 2 000	2 001- 5 000	5 001- 10 000	10 001-
- 116 800	507 550	37 075	113 762 542	3 068	21 532	9 352	3 985	2 204
116 900 - 138 700	23 670	2 056	5 445 264	2 648	1 246	601	126	81
138 800 - 153 300	8 498	801	2 688 496	3 353	504	200	29	66
153 400 - 167 900	5 455	504	1 322 073	2 619	319	118	44	22
168 000 - 189 800	5 121	497	1 825 504	3 670	274	148	44	29
189 900 - 328 500	9 151	630	1 717 677	2 722	400	163	44	22
328 600 -	2 004	215	801 771	3 724	111	74	22	7
Summa	561 449	41 778	127 563 327	3 053	24 386	10 656	4 294	2 431

6 Riksskatteverkets överväganden

Skatteutskottet (1 har gett uttryck för en önskan att enkelhet bör uppnås i den praktiska tillämpningen av olika beskattningsregler vid fastställandet av underlaget för tilläggsbelopp (UTB). Vidare har skatteutskottet anfört att det är ett krav att de skatteintäkter som de nya reglerna om UTB medför för statsverket, står i rimlig proportion till de betydande administrativa och andra kostnader som en tillämpning av UTB enligt fastställelsemetoden drar med sig. Enligt utskottets mening kan från dessa utgångspunkter kritik riktas mot de nya bestämmelserna vad avser räntetillägg för lån mot låg eller ingen ränta.

Riksskatteverket (RSV) delar utskottets mening och anser att nuvarande förhållanden ej är nöjaktiga. Som angetts i kap 4 har nuvarande regler för räntetillägg vid ränteförmånliga lån försvårat de skattskyldigas fullgörande av deklarationsskyldigheten och inneburit administrativa problem för arbetsgivare och skatteförvaltning. I kapitel 5 har påvisats att de skatteintäkter som kan förväntas - ur statsfinansiell synpunkt - är obetydliga.

Ränteförmånliga lån från arbetsgivare/uppdragsgivare till anställd/uppdragstagare kan i princip behandlas utifrån något av följande alternativ.

- 1 Förmånen beskattas hos låntagaren men endast vid beräkningen av underlag för tilläggsbelopp. Detta alternativ har använts vid 1984 års taxering.
- 2 Förmånen jämställs med lön och beskattning sker av låntagaren. Ej avdrag för någon fiktiv ränteutgift. Långgivaren skall erlägga arbetsgivaravgift på förmånsbeloppet men erhåller icke avdrag för "lönekostnaden". Alternativet överensstämmer med BRÅs förslag. (2).
- 3 Förmånen jämställs med lön men avdrag medges för en fiktiv ränteutgift. Långgivaren beskattas för en beräknad intäktsränta men erhåller avdrag för den utgivna förmånen såsom för en lönekostnad. Arbetsgivaravgifter skall erläggas på förmånsbeloppet. Enligt detta alternativ blir skatte- och avgiftskonsekvenserna desamma som om någon ränteförmån ej förelegat.
- 4 Långgivaren beskattas för en beräknad ränta. Ingen beskattningskonsekvens för låntagaren. Alternativet har förordats av Företagsskatteberedningen. (3)

1) SKU 1983/84:30 s 20
2) BRÅ PM 1980:2
3) SOU 1975:54 s 206

- 5 Förmånen beaktas överhuvudtaget inte. Det ränteförmånliga lånet medför således inte några skatte- eller avgiftsmässiga konsekvenser för långgivare och låntagare. Alternativet återspeglar förhållandet vid 1983 och tidigare års taxeringar.

Som angetts ovan har skatteutskottet (1 riktat kritik mot det nuvarande systemet med räntetillägg för ränteförmånliga lån och RSV har också funnit beskattningsmetoden otillfredsställande. Den beskattningsmetod som ovan angetts om alternativ 1 bör därför ej kvarstå.

Alternativ 2 överensstämmer med det förslag som framlagts av Brottsförebyggande rådet (BRÅ). (2 Riksskatteverket ställer sig tveksamt till BRÅ:s antagande att avdragsrätt inte föreligger för långgivaren om ränteförmånen beskattas som inkomst av tjänst. Det var för att undvika sådan avdragsrätt som departementschefen i samband med fåmansföretagslagstiftningen poängterade att beskattning av förmånen från fåmansföretaget borde ske i inkomstslaget tillfällig förvärvsverksamhet. (3

Frågan om hur beskattningen av naturaförmåner skall ske är för närvarande föremål för utredning. (4 Om och i vilken utsträckning naturaförmåner av olika slag skall ligga till grund för debitering av arbetsgivaravgifter torde även utredas av den tillsatta kommittén. RSV anser det därför olyckligt att innan kommittén avgett sitt betänkande framlägga förslag om att ränteförmånliga lån skall ingå i avgiftsunderlaget. Förmånen av ett lågförräntat lån är något som åtnjuts även under sjukdomsperioder varför RSV även anser att frågan om huruvida förmånen skall ingå i den sjukpenninggrundade inkomsten eller ej bör utredas. En rad praktiska problem

1) SKU 1983/84:30

2) BRÅ PM 1980:2

3) Prop 1975/76:79

4) Förmånsbeskattningskommittén

föreligger också såsom t ex hur avgiftsunderlaget skall bestämmas när lånet erhålles från någon närstående till arbetsgivaren (stiftelse m m). RSV anser att beskattning av ränteförmånliga lån i enlighet med alternativ 2 icke bör komma till stånd.

Alternativ 3 innebär att en beskattningssituation tillskapas genom fiktiva intäkt- och avdragsposter. Den konstruerade situationen innebär samma skatte- och avgiftsmässiga konsekvenser som om lånet löpte med marknadsmässig ränta och arbetsgivaren kompenserade arbetstagaren härför genom höjd lön. Beskattningsresultatet med detta alternativ blir förvisso - från en teoretisk utgångspunkt - korrekt men det sker till priset av fiktiva och beräknade poster. Konstruktionen kommer därför att försvåra både långivarens och låntagarens uppgift att fullgöra deklARATIONSSKYLDIGHETEN. Det teoretiska resonemanget bakom en sådan här öppen bruttoredovisning torde även innebära att de skattskyldigas möjlighet att förstå gällande beskattningsregler, och varför de tillskapats, kommer att minska. Även en del av den kritik som riktats mot alternativ 2 kan överföras på detta alternativ. RSV vill därför ej heller förorda alternativ 3.

Alternativ 4 tar ej sikte på de förmåner låntagaren kommer i åtnjutande av. Ej heller beaktas förmånen för arbetsgivaren då denne undgår arbetsgivaravgifter. Departementschefen (1) uttalade i samband med fåmansföretagslagstiftningen att denna metod förvisso är möjlig men att det är lämpligare att beskatta låntagaren. Efter den reformerade inkomstbeskattningens införande och de efter departementschefens uttalande, höjda arbetsgivaravgifterna anser RSV att beskattning i enlighet med alternativ 4 ej bör komma ifråga.

Att helt underlåta att beakta de ränteförmånliga lånen i skatte- och avgiftssammanhang är för skatteförvaltningen den smidigaste och mest arbetsbesparande lösningen. Sett från administrativ synvinkel är därför detta alternativ att föredra. Med hänsyn taget till skatteförvaltningens knappa resurser och önskemålet om en inriktning av kontrollverksamheten mot det mer väsentliga skatteunderdragandet, vill RSV i första hand förorda alternativ 5 ovan.

1) Prop 1975/76 s 93

7 Riksskatteverkets ställningstagande

Som nämnts i föregående kapitel vill RSV förorda att ränteförmånliga lån inte beaktas i skatte- och avgiftssammanhang. Ett sådant förfarande innebär minst belastning för skatteförvaltningen. RSV är dock medvetet om att rättviseskäl kan tala för en reglering. Som redovisats tidigare i denna promemoria har också beskattningsåtgärder övervägts men ej kommit till stånd. RSV kan även förstå oron för att systemet att ge olika typer av naturaförmåner, såsom fringes benefits, istället för en höjd kontant lön skall breda ut sig okontrollerat. I olika promemorier, betänkanden och propositioner har också betänkligheter rests mot förmåner av annan art än kontant lön. (I kapitel 3 och 4 har dessa betänkligheter redovisats. Den omfattning de ränteförmånliga lånen kommer att få i framtiden om de ej beaktas i skatte- och avgiftssammanhang kan ej förutsägas.

I första hand önskar RSV att ränteförmånliga lån överhuvudtaget inte beaktas i skatte- och avgiftssammanhang. Om trots detta en reglering anses nödvändig vill RSV förorda en beskattning enligt nuvarande riktlinjer men med en angiven beloppsgräns under vilken någon beskattning inte bör ifrågakomma. Gränsen bör inte sättas lägre än 5 000 kronor.

Det finns givetvis andra tänkbara lösningar för beskattning av en förmån av här angivet slag.

Om man inte skulle anse att RSV:s yrkanden att helt slopa beskattningen eller att införa en frigräns i längden ger ett rättvisande resultat bör en mer långsiktig lösning tas fram. Förslag till en sådan lösning har RSV för avsikt att redovisa i samband med att slutrapporten lämnas.

-
- 1) SOU 1977:86, Prop 1978/79:202, BRÅ PM 1980:2
SOU 1975:54, Prop 1975/76:79, Ds B 1981:16
Prop 1981/82:197

Det skall åligga arbetsgivaren att lämna kontrolluppgift på den förmån anställd uppburit genom att den anställde eller honom närstående person uppburit ett räntefritt eller lågförräntat lån från arbetsgivaren eller genom dennes förmedling. Kontrolluppgiften bör innehålla uppgift om förmånens storlek. Däremot bör kontrolluppgiften inte ange grunderna för beräkningen av förmånen. Det är istället arbetsgivaren som skall beräkna förmånens storlek. För den händelse förmånen som utgetts av arbetsgivaren eller genom dennes förmedling, understiger det fastställda gränsvärdet bör det ej åligga arbetsgivaren att lämna kontrolluppgift på förmånen. På så sätt undviks onödiga kontrolluppgifter och arbetsgivarnas uppgiftslämnande underlättas samtidigt som skatteförvaltningens arbete förenklas. Kontrollen av att arbetsgivarna på ett korrekt sätt fullgör sin uppgiftsskyldighet bör genomföras i samband med den revisionsverksamhet skatteförvaltningen fortlöpande företar hos arbetsgivarna. Kontrollen av att den skattskyldige har fullgjort sin deklarationsskyldighet försvåras när ränteförmåner understigande det fastställda gränsvärdet erhållits från två eller flera arbetsgivare. Emellertid torde eventuellt skatteundandragande till följd av en sådan försvårad kontrollmöjlighet inte stå i rimlig proportion till de betydande administrativa och andra kostnader som en heltäckande kontroll skulle dra med sig. Uppkommer ett missbruk har lagstiftaren dessutom möjlighet att ändra gränsvärdet för skattepliktens och uppgiftsskyldighetens inträde.

Som visats i kapitel 5 kan det allmännas intäkter av räntetillägg för ränteförmånliga lån vid 1986 års taxering beräknas uppgå till 9 798 600 kronor.

Ett genomförande av RSV:s förstahandsalternativ (att överhuvudtaget inte beakta de ränteförmånliga lånen) kommer således att minska det allmännas intäkter med ca 9,8 miljoner kronor jämfört med systemet med räntetillägg.

Sammanfattningsvis föreslår RSV att ränteförmånliga lån överhuvudtaget inte beaktas i skatte- och avgiftssammanhang.

I avvaktan på en mer långsiktig lösning föreslår RSV att man redan till 1985 års taxering inför en gräns på 5 000 kronor under vilken några beskattningsåtgärder för ränteförmånliga lån överhuvudtaget inte bör förekomma.

Likaså bör en gräns införas för när arbetsgivare/uppdragsgivare på kontrolluppgift skall behöva lämna uppgifter om det ränteförmånliga lånet. Även denna gräns bör sättas till 5 000 kronor.

Redan vid 1985 års taxering kan följaktligen lättnaderna för arbetsgivarna och uppdragsgivarna genomföras vad gäller deras uppgiftsskyldighet.

De förluster det allmänna kommer att förorsakas genom den föreslagna frigränsen vid 1985 års taxering kan förmodas bli obetydliga. Först vid ett UTB på 121 700 kronor kommer beskattning av räntetillägget ifråga. Nedanstående tabell visar med vilka procenttal skatt utgår på räntetillägg vid skilda UTB.

- 121 600	0 %
121 700 - 144 400	3 %
144 500 - 152 000	7 %
152 100 - 159 600	8 %
159 700 - 174 800	10 %
174 900 - 197 600	13 %
197 700 - 342 000	17 %
342 100 -	20 %

Den föreslagna frigränsen kan för skattskyldiga med ett UTB överstigande 342 000 kronor innebära en maximal skattesänkning med 1 000 kronor (5 000 x 0,2). Upp t o m ett UTB på 174 800 kronor innebär frigränsen en skattesänkning på maximalt 500 kronor (5 000 x 0,1). Nedanstående tabell visar den högsta tänkbara skattesänkning i olika UTB-skikt som en skattskyldig, på grund av den föreslagna frigränsen kan komma i åtnjutande av.

- 121 600	0 kr
121 700 - 144 400	150 kr
144 500 - 152 000	350 kr
152 100 - 159 600	400 kr
159 700 - 174 800	500 kr
174 900 - 197 600	650 kr
197 700 - 342 000	850 kr
342 100 -	1 000 kr

Ovanstående maximala skattesänkningar förutsätter ett räntetillägg för ränteförmånliga lån på exakt 5 000 kronor. Överstiger räntetillägget detta belopp beskattas hela räntetillägget. Understiger räntetillägget frigränsen blir skattesänkningen i motsvarande mån lägre. Då diskontot vid 1984 års ingång var 8,5 % kommer sedvanlig ränta vid 1985 års taxering att bli högst 10,5 %.

Den föreslagna frigränsen kommer således att innebära endast ett ringa skattebortfall för det allmänna. I gengäld kommer den skattskyldige få lättare att fullgöra sin deklarationsskyldighet, arbetsgivarnas uppgiftsskyldighet förenklas och skatteförvaltningens arbete underlättas. De vinster som härigenom kan uppnås överväger - enligt RSV:s mening - väsentligt det potentiella skattebortfallet.

8 Lagförslag

RSV:s förslag att ränteförmånliga lån inte skall beaktas i skatte- och avgiftssammanhang innebär att i lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt skall fjärde stycket i 10 § 6 mom utgå liksom tionde stycket av 37 § 2 mom taxeringslagen.

Om förslaget med en frigräns införs bör bestämmelsen i 10 § 6 mom, fjärde stycket, lag (1947:576) om statlig inkomstskatt få följande lydelse.

"Har den skattskyldige erhållit lån från arbetsgivare eller uppdragsgivare och understiger den faktiskt erlagda räntan vad som vanligen utgår på lån av liknande slag, skall tillägg göras med ett belopp motsvarande skillnaden. Understiger de sammanlagda skillnadsbeloppen för den skattskyldige 5 000 kronor skall tillägg icke göras. Tillägg skall göras även om lånet har lämnats till sådan den skattskyldige närstående person som avses i 35 § 1a mom nionde stycket kommunalskattelagen (1928:370). Med lån från arbetsgivare eller uppdragsgivare likställs annat lån om det finns anledning anta att denne har förmedlat lånet. Bestämmelserna i detta stycket tillämpas inte i fall som avses i fjärde stycket av nyssnämnda moment."

Någon förändring i 25 § TL om vad allmän självdeklaration skall upptaga behövs ej. Däremot behövs en förändring av 37 § 2 mom, tionde stycket, TL. Stycket bör erhålla följande lydelse.

"I kontrolluppgift skall lämnas uppgift om lån som lämnats eller förmedlats till arbets- eller uppdragstagare, om räntan på lånet understiger sedvanlig ränta och om det sammanlagda värdet av förmåner av detta slag överstiger 5 000 kronor. Uppgiften skall avse förmånens storlek."